

Проблеми та перспективи розвитку системи публічних закупівель для потреб сил оборони України

Problems and prospects for the development of a public procurement system for the needs of the Ukrainian defense forces

Олег Онофрійчук

доктор філософії, провідний науковий співробітник, e-mail: master_gyl@ukr.net, ORCID: 0000-0001-6495-2973

Національний університет оборони України, м. Київ, Україна

Oleh Onofriichuk

Doctor of Philosophy, Leading Researcher of the Research, e-mail: master_gyl@ukr.net, ORCID: 0000-0001-6495-2973

National University of Defense of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Received: August 4, 2024 | Revised: August 20, 2024 | Accepted: August 31, 2024

DOI: 10.33445/sds.2024.14.4.11

Мета роботи: опис вітчизняної моделі здійснення публічних закупівель для потреб сил оборони, вивчення проблем та перспектив розвитку системи публічних закупівель, аналіз оборонних закупівель зарубіжних країн, порівняння їх моделей та визначення напрямків удосконалення системи публічних закупівель в сфері оборони України.

Метод: аналіз; синтез; опис, історичний та порівняльний методи оцінювання.

Практична цінність дослідження: визначено особливості здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану та способи проведення оборонних закупівель учасниками; проаналізовано зміни в оборонних закупівлях у 2024 році та їх вплив на оновлення та поліпшення системи оборонних закупівель; здійснено порівняння публічних закупівель в Україні з аналогічними практиками за кордоном; представлено майданчики, за допомогою яких здійснюються оборонні закупівлі в Україні, Польщі та США та визначено специфіка їх технологій в контексті прозорості процесів і забезпечення своєчасного постачання необхідного обладнання та послуг; визначено перспективи та напрями удосконалення системи публічних закупівель для потреб сил оборони України

Майбутні дослідження: подальші дослідження слід спрямувати на глибокий аналіз впливу тих змін, які впроваджені у 2024 році на оновлення сучасної системи публічних закупівель в сфері оборони, а також оцінювання ефективності цих змін на практиці та їхній вплив на міжнародні відносини в контексті прозорості процесів публічних закупівель в узгодженні вимог НАТО та ЄС.

Тип статті: Теоретична.

Purpose: is description of the domestic model of public procurement for the needs of the defense forces, study of problems and prospects for the development of the public procurement system, analysis of defense procurement of foreign countries, comparison of their models and determination of directions for improvement of the system of public procurement in the sphere of defense of Ukraine.

Method: analysis; synthesis; description, historical and comparative methods of assessing the state of the public procurement system for the needs of the defense forces.

Practical implications: the specifics of defense procurement during the period of the legal regime of martial law and methods of conducting defense procurement by the participants are defined; analyzed changes in defense procurement in 2024 and their impact on updating and improving the defense procurement system; comparison of public procurement in Ukraine with similar practices abroad; the platforms used for defense procurement in Ukraine, Poland and the USA are presented and the specifics of their technologies are defined in the context of process transparency and ensuring the timely supply of necessary equipment and services; prospects and directions for improvement of the public procurement system for the needs of the defense forces of Ukraine are defined.

Future research: further research should be directed to an in-depth analysis of the impact of the changes introduced in 2024 on updating the modern system of public procurement in the field of defense, as well as evaluating the effectiveness of these changes in practice and their impact on international relations in the context of the transparency of public procurement processes in accordance with NATO requirements and the EU.

Papertype: Theoretical.

Ключові слова: публічні закупівлі, потреби сил оборони, зміни в оборонних закупівлях, процедура, тендер, торги, майданчики, система Prozorro, спрощені закупівлі.

Key words: public procurement, needs of defense forces, changes in defense procurement, procedure, tender, bidding, sites, Prozorro system, simplified procurement.

Вступ

В Україні система публічних закупівель для потреб сил оборони є важливою частиною забезпечення національної безпеки та обороноздатності.

Оборонні закупівлі набувають критичного значення для держави під час війни. Система Prozorro дозволяє ефективно реалізовувати закупівлі товарів, робіт і послуг для держави на

найкращих умовах і в найкоротші терміни. Prozorro Market і Prozorro є надзвичайно зручними інструментами для підтримки бізнесу в умовах економічної нестабільності.

Актуалізація трансформаційних процедур оборонних закупівель України набуває все більшого значення. Цей процес розпочався з прийняття Закону України "Про публічні закупівлі" у 2016 році та згодом були ухвалені спеціалізовані нормативно-правові акти, що регулюють закупівлі для оборонних потреб, які відповідають високим стандартам країн-членів НАТО та Європейського Союзу.

В даний час тема оборонних закупівель привертає значну увагу. Реформування цієї сфери залишається пріоритетним завданням для Міністерства оборони України.

Проте, для об'єктивної оцінки необхідності суттєвих змін важливо провести аналіз, чи дійсно існує розрив між українськими та європейськими або натовськими практиками закупівель. У цьому контексті, дана публікація має на меті порівняти українські процедури закупівель з міжнародними аналогами та запропонувати напрямки удосконалення системи публічних закупівель для потреб сил оборони.

Для покращення розуміння будуть наведені приклади як з української практики, так і з результатів міжнародних досліджень у сфері закупівель. Опис закордонних практик буде спрощено для забезпечення ясності сприйняття.

Оборонні закупівлі в Україні виконуються відповідно до встановлених правил та стандартів. Головним органом, відповідальним за контроль та організацію цих закупівель, є Міністерство оборони України. Закупівлі у сфері оборони здійснюються через офіційні платформи Prozorro. Процес оборонних закупівель охоплює кілька етапів, таких як підготовка тендерної документації, оголошення тендеру, оцінка пропозицій, укладення контрактів та інші. Для забезпечення прозорості та підвищення ефективності, ці закупівлі можуть підлягати регулярним перевіркам та аудитам.

Законодавство України разом із внутрішніми регламентами Міністерства оборони визначає конкретні вимоги та процедури для оборонних закупівель. Окрім того, для участі в таких закупівлях постачальники повинні відповідати певним кваліфікаційним критеріям. В Законі України "Про оборонні закупівлі" п.21 ст.1 розділу 1 вказано що, оборонні закупівлі – це здійснення державним замовником закупівель товарів, робіт і послуг, призначених для виконання державних програм у сферах національної безпеки і оборони, а також інших товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони.

Отже, проведення досліджень з цієї теми має велике значення для розуміння сучасних геополітичних реалій та розвитку стратегій національної безпеки. Актуальність продовження трансформаційних викликів та впровадження заходів щодо оновлення вітчизняної моделі здійснення публічних закупівель для потреб сил оборони не викликає сьогодні сумнівів в контексті забезпечення прозорості та підвищення ефективності оборонних закупівель для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони, розвитку обороноздатності держави та системи національної стійкості [4].

Теоретичні основи дослідження

Питанням дослідження особливостей вивчення вітчизняної моделі здійснення публічних закупівель для потреб сил оборони присвячено багато досліджень [2–8]. Також існують наукові результати щодо аналізу оборонних закупівель провідних країн світу [2; 5].

Аналіз останніх досліджень, публікацій та нормативних документів за тематикою дослідження технологій оборонних закупівель показує [5–12], що Україні вдалося реалізувати ряд важливих змін у системі оборонних закупівель, що, зокрема, сприяло забезпеченню військових під час російської агресії. Слід зазначити, що співпраця НАТО з Україною в сфері

реформ розпочалася ще в 2014 році. Тоді робота відбувалася на технічному рівні, зосереджуючи увагу на основних принципах прозорості та процесах оборонних закупівель.

З того часу було досягнуто значного прогресу. Саме ці удосконалення, впроваджені до 2022 року, зробили систему оборонних закупівель України набагато ефективнішою, що суттєво вплинуло на ведення війни та оперативність доставки озброєнь на передову. Із доповідей Міністерства оборони України, звертань громадянського суспільства, парламентарі та інші посадовці визнають необхідність подальшого вдосконалення системи оборонних закупівель. Протягом 2024 року було здійснено низку реформ, які, зокрема, покращили прозорість і зменшили можливості для корупції в сфері оборонних закупівель в Україні. Наразі продовжується робота над довгостроковою програмою разом із Міністерством оборони та іншими міністерствами з метою допомогти Україні впроваджувати найкращі євроатлантичні практики у сфері оборонних закупівель у всіх аспектах [13].

Участь у оборонних закупівлях може принести підприємствам чималі переваги з кількох причин. По-перше, вона забезпечує стабільний потік замовлень, оскільки оборонні проекти часто мають тривалий термін виконання і значне фінансування. Великі обсяги замовлень у цій сфері відкривають можливості для отримання значних контрактів. Крім того, для багатьох оборонних проектів потрібні високі технічні стандарти та спеціалізовані знання, що може стимулювати розробку нових технологій та інновацій. Співпраця з урядовими чи оборонними замовниками також забезпечує більшу стабільність і захищеність для підприємств.

По-друге, процес участі в торгах наразі став менш ресурсовитратним і менш трудомістким. Наприклад, багато товарів для військових потреб, включаючи продукти харчування, можна закупити через електронні каталоги. Для цього зазвичай достатньо пройти кваліфікацію як постачальник у адміністратора та розмістити свій товар, чекаючи на запити замовників. Інший варіант – подати пропозицію на оголошені закупівлі через каталог, використовуючи запити пропозицій. Це спрощує процес стати постачальником для потреб оборони. Зокрема, зараз вигідно розширювати виробництво та виготовляти товари, які є пріоритетними для оборонних потреб країни. Це не лише сприяє забезпеченню національної безпеки, але й робить значний внесок у стабільність економіки під час воєнного стану. Саме тому удосконалення системи публічних закупівель для потреб сил оборони України є надзвичайно важливим і актуальним завданням, з огляду на кілька ключових аспектів:

1. Ефективність витрат є критично важливим напрямком для забезпечення швидкого і належного постачання необхідних ресурсів. Недосконалі системи закупівель можуть призводити до затримок, витрат надмірних коштів та невиправданих витрат, що ускладнює забезпечення військ на передовій.

2. Прозорість і антикорупційні механізми. Високий рівень прозорості у публічних закупівлях допомагає зменшити ризики корупції, що є особливо важливим в умовах військового конфлікту, де значні фінансові ресурси можуть бути об'єктом зловживань.

3. Швидкість реакції і гнучкість. В умовах воєнних дій, потреби можуть швидко змінюватися, і система закупівель повинна бути здатна оперативно реагувати на ці зміни. Неefективні процедури можуть призвести до затримок у постачанні критичних матеріалів і обладнання.

4. Стимулювання інновацій. Сучасна і конкурентна система закупівель може стимулювати постачальників до впровадження інноваційних технологій та рішень, що підвищить ефективність і якість оборонних ресурсів.

5. Підвищення довіри та співпраці. Підвищення довіри до системи закупівель сприяє активнішій участі приватних компаній у тендерах та контрактуюванні, що, у свою чергу, покращує загальну ефективність і якість оборонних закупівель.

Постановка проблеми

Мета статті полягає у вивченні проблем та перспектив розвитку системи публічних закупівель для потреб сил оборони України.

Ця модель є динамічною та підлягає постійним змінам і вдосконаленням у відповідь на нові виклики та потреби в сфері національної безпеки.

Результати

Оборонні закупівлі регулюються відповідно до “Особливостей здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану”, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2022 року № 1275 (далі – Особливості № 1275). В даний час замовники в сфері оборонних закупівель можуть здійснювати закупівлі такими способами:

1. Відкриті торги, які регулюються Особливостями, затвердженими Постановою КМУ № 1178.
2. Спрощені закупівлі, відповідно до Закону України “Про публічні закупівлі”, з урахуванням вимог, передбачених цими особливостями.
3. Запит пропозицій постачальників, згідно з Порядком № 822.
4. Застосування рамкових угод [4].

Система публічних закупівель для потреб сил оборони України має кілька суттєвих проблем, які впливають на ефективність та прозорість процесів. Наведемо деякі з основних проблем:

1. Бюрократичні перепони: складні бюрократичні процедури та надмірні адміністративні вимоги можуть уповільнювати процес закупівель і ускладнювати його для постачальників, особливо для малих та середніх підприємств.
2. Недостатній контроль якості: існують проблеми з контролем якості товарів і послуг, що постачаються для потреб оборони. Низька якість або невідповідність вимогам технічних завдань може негативно вплинути на оперативну готовність сил оборони.
3. Низький рівень конкуренції: через обмежене коло постачальників, особливо у специфічних сферах оборонного постачання, може бути низька конкуренція на тендерах. Це може призводити до високих цін і обмеженого вибору постачальників.
4. Технічні обмеження системи: проблеми з інтеграцією і функціонуванням електронних систем закупівель можуть ускладнювати процес і створювати технічні перешкоди для учасників тендерів та замовників.
5. Затримки у фінансуванні: нерегулярне або несвоєчасне фінансування може уповільнювати реалізацію контрактів і негативно впливати на оперативні можливості сил оборони.

Для покращення ситуації було внесено зміни в технології оборонних закупівлях, які забезпечать більшу прозорість, ефективний контроль якості, спрощення процедур та боротьбу з корупцією. Також важливо забезпечити ефективну комунікацію між усіма учасниками процесу та задіяти сучасні технології для підвищення ефективності системи публічних закупівель.

На початку лютого 2024 року набули чинності зміни до цієї постанови, якою затверджено особливості здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану. Зазначимо їх у табл. 1

Таблиця 1 – Зміни в оборонних закупівлях у 2024 році

Зміни	Коментарі
Введення обмежень для окремих підприємств [1]	Застосування рамкових угод лише для державного підприємства Міністерства оборони України «Агенція закупівель у сфері оборони» та для Департаменту забезпечення Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації як служб державного замовника
Можливість надання учаснику 21 години на виправлення помилок у спрощеній закупівлі [2]	Особливості № 1275 говорять , що пропозиція, яка не була виправлена впродовж зазначеного терміну, підлягає відхиленню, як таку, що не відповідає умовам, визначеним в оголошенні про проведення спрощені закупівлі та вимогам до предмета закупівлі (підпункт 1 частини 13 статті 14 Закону України «Про публічні закупівлі»
Включення прибутку підприємств, які спеціалізуються на забезпеченні безпеки та оборони, у загальну вартість поставлених товарів та послуг [10]	Придбання товарів, робіт і послуг для потреб безпеки та оборони за неконкурентною процедурою або без проведення процедури закупівель не може призводити до перевищення граничного рівня прибутку, встановленого Урядом. У випадках, коли Уряд не встановив граничний рівень прибутку, ціна повинна визначатися відповідно до пропозиції виконавця з урахуванням його прибутку.
Пороги для застосування конкурентних процедур [2]	Державні замовники здійснюють оборонні закупівлі товарів і послуг оборонного призначення, інших товарів і послуг для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони, вартість яких дорівнює або перевищує 200 тис. гривень, робіт оборонного призначення та робіт для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони, у разі коли їх вартість дорівнює або перевищує 1,5 млн. гривень (крім закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення, що становлять державну таємницю, а також закупівлі озброєння, військової і спеціальної техніки, боєприпасів та їх складових частин та послуг із розроблення, ремонту, модернізації озброєння, військової і спеціальної техніки, боєприпасів та їх складових частин, товарів, робіт і послуг для будівництва військових інженерно-технічних і фортифікаційних без застосування видів (процедур) закупівель, визначених Законами України “Про оборонні закупівлі” та “Про публічні закупівлі”

Оновлена вітчизняна модель здійснення публічних закупівель для потреб сил оборони України у контексті воєнних дій з Російською Федерацією у 2024 році відрізняється рядом специфічних особливостей, які відображають потребу в оперативності, безпеці та ефективності в умовах тривалої конфліктної ситуації. Основні особливості включають:

1. Удосконалення законодавчої бази. Внесені нові поправки до Законів України “Про публічні закупівлі” і “Про оборонні закупівлі” для прискорення процесів закупівель та адаптації до потреб війни. Наприклад, зменшено кількість етапів в тендерних процедурах та введено спрощені правила для термінових закупівель, а також введено спеціальні механізми для термінового придбання необхідних товарів і послуг в умовах воєнного стану.

2. Процедури та механізми. Використання спрощених та швидких процедур закупівель, зокрема переговорних процедур та тендерів з обмеженим колом учасників, для забезпечення термінового постачання ресурсів. Саме тому з метою захисту чутливої інформації про оборонні потреби, запроваджено обмеження на публічний доступ до деталей тендерів і контрактів.

3. Залучення спеціалізованих органів для моніторингу і контролю над оборонними закупівлями. Розподіл відповідальності між різними органами для покращення координації і швидшого реагування на потреби.

4. Вимоги до постачальників. Спрощені вимоги для нових постачальників і забезпечення можливості швидкого включення нових компаній у процес постачання та одночасне введення жорсткіших стандартів якості і перевірки постачальників для забезпечення високої надійності і відповідності технічним умовам.

5. Контроль та аудит. Використання сучасних технологій для моніторингу закупівель і перевірки відповідності контрактам в реальному часі. Світовий досвід підтверджує, що цифровізація системи управління публічними коштами є ключовою для реформування країни в цілому. Це дозволяє зменшити нецільове використання коштів, забезпечити належне їх використання та ефективно боротися з корупцією. Яскравим прикладом успішної цифровізації є система Prozorro, яка реалізована на основі державно-приватного партнерства ще до впровадження відповідної норми Постановою № 1495. Це стало можливим завдяки публічним закупівлям через електронну систему, що забезпечила високу прозорість і ефективність процесів.

6. Поглиблена інтеграція з міжнародними партнерами. Тісніша співпраця з міжнародними партнерами та організаціями з метою отримання технічної та фінансової допомоги, а також для забезпечення відповідності міжнародним стандартам. Спільні закупівлі і координація з союзниками мають на меті забезпечити спільні оборонні потреби та оптимізацію витрат.

Таким чином, оновлена система закупівель для потреб сил оборони України в умовах війни з Російською Федерацією є динамічною та адаптивною, зокрема через зосередження на швидкості, ефективності та забезпеченні високих стандартів безпеки і якості. Питання оборонних закупівель привертає величезну увагу. Реформування цієї сфери є пріоритетом для України особливо в контексті уніфікації стандартів ЄС та НАТО. З цією метою порівнюємо публічні закупівлі в Україні з аналогічними практиками за кордоном (табл. 2).

Таблиця 2 – Порівняння публічних закупівель в Україні з аналогічними практиками за кордоном

Пороги для застосування конкурентних процедур		
Україна	Польща	США
200 тис.грн. (5 тис.дол.США) – товари та послуги	827 260 злотих (430 тис.дол.США) – товари та послуги	Від 250 тис.дол. США) – товари та послуги
1,5 млн.грн. (40 тис.дол.США) – роботи	22 840 755 злотих (5,4 млн.дол.США) – роботи	
Схожі види процедур		
Спрощені торги із застосуванням електронної системи закупівель (Prozorro) Тендерні пропозиції подають всі зацікавлені особи. Проходять у кілька етапів: подання пропозицій, аукціон, розгляд пропозицій, обрання переможця та підписання договору. Характеризується скороченими термінами проведення	Відкритий тендер (Open Tender) Відкрита конкурентна процедура, де будь-який постачальник може брати участь <i>Приклади: постачання датчиків тиску палива для гелікоптера</i>	Конкурентні закупівлі (Competitive Acquisitions) Процедура, яку відносять до укладання контрактів шляхом переговорів та передбачає участь усіх зацікавлених осіб. <i>Приклади: дизельні двигуни, авіаційні та морські системи та приладобудування, насоси</i> Спрощені процедури закупівель (Simplified Acquisitions Procedure, SAP) Призначені для закупівлі відносно простих товарів або послуг, вартість

Пороги для застосування конкурентних процедур		
Україна	Польща	США
<p><i>Приклади: одяг, послуга із забезпечення продуктів харчування для військовослужбовців, знаряддя для ремонту</i></p>		<p>яких зазвичай не перевищує 250 000 дол..</p> <p><i>Приклади: запасні частини для квадроциклів, загальний ремонт автомобілів.</i></p>
<p>Закрита процедура Застосовується для закупівлі товарів, робіт послуг, що становить державну таємницю.</p> <p><i>Приклади: озброєння, військова техніка, боєприпаси, послуги з ремонту та модернізації озброєння або техніки</i></p>	<p>Неконкурентна переговорна процедура (Negotiated Procedure without Publication) Замовник проводить переговори з обраним постачальником без публікації результатів, оскільки оприлюднення такої інформації може становити загрозу національній безпеці.</p> <p><i>Приклади: постачання навчальних бомб, схвалених для використання на літаках F-16</i></p> <p>Закупівля в одного постачальника (Single-Supplier Procurement) Замовник закуповує товари чи послуги від одного конкретного постачальника</p> <p><i>Приклади: послуги з технічного обслуговування та ремонту бойових машин</i></p> <p>Обмежена процедура (Restricted Procedure) Спочатку проводиться відбір постачальників, і лише відібрані постачальники отримують запрошення подати пропозиції</p> <p><i>Приклади: послуга модернізації мобільного супутникового терміналу станції Тампа.</i></p>	<p>Закриті торги (Sealed Bidding) Закритий розгляд конкурентних пропозицій та укладання контракту.</p> <p><i>Приклади: виробництво авіаційних двигунів і деталей до них, будівництво багатоцільового полігону, ремонт територій казарми.</i></p> <p>Присудження контракту на безконкурсній основі (Sole Source) Процедура, яку відносять до укладання контрактів шляхом переговорів (negotiated acquisition).</p> <p><i>Приклади: виробництво авіаційних двигунів і деталей до них, будівництво багатоцільового полігону, ремонт територій казарми.</i></p> <p>Двоетапні закриті торги (Two-Step Sealed Bidding) На першому етапі компаніям дозволяється подавати лише технічну документацію на відповідність кваліфікаційним вимогам. На другому – учасники відібрані урядом, подають цінову пропозицію в межах закритих торгів.</p> <p><i>Приклади: будівництво об'єктів для розміщення особового складу, ремонт навчально-тренувального корпусу штабу Повітряних Сил</i></p>
<p>Торги з обмеженою участю (через Prozorro) Застосовуються у разі потреби попередньої кваліфікації учасників. Проходять у два етапи: кваліфікаційний відбір та відкриті торги.</p> <p><i>Приклади: приладдя для приготування їжі, конкретні продукти харчування</i></p>		

Як видно з таблиці 2 оборонні закупівлі є критично важливими для забезпечення національної безпеки та підтримки військової готовності країн. Порівнюючи оборонні закупівлі Польщі, США та України, можна виявити важливі відмінності і тенденції, що

впливають на їх військову спроможність і стратегію, маючи як схожі, так і відмінні види процедур.

У США і Польщі процеси є більш структурованими і масштабними, з високим рівнем конкурентності і суворим контролем. США мають найвищі бюджети і можуть собі дозволити витрати на новітні технології і великий обсяг закупівель. США проводять конкурентні тендери на всі великі оборонні контракти. Рішення про закупівлі часто базуються на широкому аналізі ринку і оцінці різних постачальників. Польща інвестує значні ресурси у відповідності до своїх зобов'язань перед НАТО [5].

В Україні закупівлі здійснюються через тендери, які регулюються законодавством про публічні закупівлі. Важливими є прозорість і конкурентоздатність процесу, проте іноді через надзвичайні обставини можуть бути укладені прямі контракти. Таким чином, порівнюючи оборонні закупівлі цих країн, можна побачити, що кожна з них має свої специфічні підходи, враховуючи економічні можливості, стратегічні потреби та зовнішні загрози.

Електронна система публічних закупівель Prozorro є ключовим елементом трансформації системи закупівель в Україні та повинна залишатися дієвим інструментом для боротьби з корупцією, особливо під час воєнного стану. Порівняємо майданчики, за допомогою яких здійснюються оборонні закупівлі України, Польщі та США (табл. 3).

Таблиця 3 – Майданчики, за допомогою яких здійснюються оборонні закупівлі в Україні, Польщі та США

Україна	Польща	США
<p>Оборонні закупівлі відбуваються через систему електронних закупівель Prozorro</p> <p>Учасники реєструються на комерційних електронних майданчиках для участі у закупівлі.</p> <p>Наразі в Prozorro авторизовано 13 електронних майданчиків, зокрема, zakupki.prom.ua, tender.me.gov.ua, e-tender.ua, smarttender.biz, dobiz.ua</p>	<p>У Польщі діє система під назвою e-Zamowienia.</p> <p>Додатково для Європейських державних закупівель використовується SIMAR (вебсайт від ЄС)</p> <p>Для проведення аукціонів використовується платформа Urzad, Zamowien, Publicznych</p>	<p>Ключовою платформою є система управління держаними замовленнями (SAM.GOV), де уряд публікує оголошення.</p> <p>Тут реєструються всі, хто бажає вести бізнес з урядом, зокрема, й учасники, якщо це вимагається процедурою закупівлі.</p> <p>Онлайн-торги ведуться на одній з багатьох спеціалізованих платформ: UnisonGlobal, BidNetDirect, PlanetBids та ін.</p>

Так, на момент останніх оновлень Prozorro дійсно має кілька авторизованих електронних майданчиків, які забезпечують проведення тендерів та участь у них. Серед них є такі відомі майданчики:

Таким чином, всі авторизовані майданчики дозволяють організовувати і проводити тендери, забезпечуючи повну автоматизацію процесу. Постачальники можуть подавати свої пропозиції, відповідати на запити, брати участь у торгах. Майданчики підтримують електронний обмін документами і забезпечують контроль за дотриманням процедур, забезпечують прозорість і доступність інформації про закупівлі для всіх учасників. Ці електронні майданчики забезпечують ефективний та прозорий процес закупівель, що є критично важливим для підвищення довіри до публічних закупівель та боротьби з корупцією.

Отже, міжнародний та національний досвід підтверджує, що цифровізація публічних закупівель є ефективним механізмом запобігання і протидії корупційним ризикам у цій сфері.

Удосконалення системи публічних закупівель для потреб сил оборони України є критично важливим для підвищення ефективності витрат, прозорості процесів і забезпечення своєчасного постачання необхідного обладнання та послуг. Ось кілька перспективних напрямків удосконалення цієї системи:

1. Покращення прозорості та підзвітності. Розширення інтеграції з іншими державними і міжнародними системами забезпечить більшу прозорість і доступність інформації. Впровадження розширених аналітичних інструментів для моніторингу надасть змогу підвищити ефективність витрат і виявлення можливих зловживань.

2. Автоматизація та цифровізація. Впровадження автоматизованих систем для управління тендерами і контрактами дозволить зменшити ручну обробку і зменшити людський фактор.

3. Удосконалення процедур закупівель. Розробка нових процедур для швидшого реагування на надзвичайні ситуації і військові потреби надають можливість включати укладення екстрених контрактів у критичних ситуаціях.

4. Забезпечення конкурентоздатності через створення умов для залучення більшої кількості постачальників, в тому числі міжнародних, через зменшення бар'єрів для участі у тендерах.

5. Розвиток національної промисловості, а саме запровадження стимулюючих заходів для підтримки національних виробників і постачальників, що можуть забезпечити специфічне військове обладнання. А також інвестиції в інновації в контексті підтримки інвестицій в дослідження і розробки нових технологій для вдосконалення оборонних систем.

6. Навчання і підвищення кваліфікації. Проведення тренінгів і курсів для фахівців з управління закупівлями, що дозволить підвищити їх кваліфікацію і ефективність роботи, а також вивчення і впровадження міжнародного досвіду у сфері оборонних закупівель.

7. Забезпечення швидкого реагування. Розробка механізмів для швидкого укладення контрактів у випадках надзвичайних ситуацій або термінових потреб.

8. Міжнародна співпраця. Розширення співпраці з міжнародними партнерами для спільних закупівель і обміну технологіями.

Таким чином, удосконалення системи публічних закупівель для сил оборони України потребує комплексного підходу і координації між різними державними органами, а також з міжнародними партнерами. Це дозволить підвищити ефективність витрат, забезпечити своєчасність постачання і покращити загальну готовність збройних сил.

Висновки

Удосконалення системи публічних закупівель дозволить:

- 1) скоротити витрати та забезпечити оптимальне використання державних коштів, що є важливим для підтримки національної безпеки у кризових ситуаціях;
- 2) забезпечити більшу гнучкість та швидкість у відповіді на змінювані потреби сил оборони, що є критично важливим для підтримки боєздатності та оперативної ефективності;
- 3) забезпечити доступ до новітніх розробок та технологічних рішень, необхідних для підтримки оборонних можливостей;
- 4) створити умови для позитивної взаємодії між державою та приватним сектором, що є важливим для забезпечення постійного постачання ресурсів, підвищення довіри до процесу в контексті впровадження сучасних антикорупційних механізмів в системі закупівель та забезпечення ефективного використання ресурсів.

Таким чином, удосконалення системи публічних закупівель для потреб сил оборони України є важливим кроком для забезпечення належного рівня готовності та боєздатності Збройних Сил. Воно забезпечує не тільки ефективне використання державних ресурсів, але й

підвищує прозорість, антикорупційні механізми, швидкість реагування, інноваційний потенціал та довіру між державою і бізнесом.

Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2022 р. № 1275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.06.2024).
2. Еволюція законодавства України про публічні та оборонні закупівлі від витоків до сьогодення: нарративний аналіз. URL: <https://coordynata.com.ua/evolucia-zakonodavstva-ukraini-pro-publicni-ta-oboronni-zakupivli-vid-vitokiv-do-sogodenna-narrativnij-analiz> (дата звернення: 16.07.2024).
3. Закон для захисту: що означають нові зміни до Закону України «Про оборонні закупівлі». URL: https://e-tender.ua/news/zakon-dlya-zahistu-shcho-oznachayut-novi-zmini-do-zakonu-ukr-1553?utm_source=telegram&utm_medium=social&utm_campaign=teleg-zakon-dlya-zahistu (дата звернення: 13.07.2024).
4. Оборонні закупівлі в Україні. URL: <https://e-tender.ua/news/oboronni-zakupivli-v-ukrayini-1562> (дата звернення: 13.07.2024).
5. Оборонні закупівлі: погляд збоку. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/02/12/709678/> (дата звернення: 22.07.2024).
6. Онофрійчук О.А. Аналіз проблеми функціонування існуючої системи управління оборонними ресурсами України та розробка рекомендацій щодо її ефективності. *Управління бізнесом в парадигмі сталого розвитку : економіко-правовий аспект : колективна монографія / За ред. д.е.н., проф. А. В. Андрейченка, д.е.н., проф. Н. В. Захарченко. Одеса : ОНЕУ, Ч. 2., 2024. С. 120-153.*
7. Про внесення змін до Закону України “Про оборонні закупівлі” щодо удосконалення правового регулювання ціноутворення в оборонних закупівлях під час дії правового режиму воєнного стану № 3589-IX від 22.02.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3589-20#Text> (дата звернення 02.08.2024).
8. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-XII : станом на 28.06.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення 02.07.2024).
9. Про оборонні закупівлі: Закон України від 17.07.2020 року, № 808-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-IX#Text> (дата звернення: 26.07.2024).
10. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12. 2015 року, № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 26.07.2024).
11. Способи проведення оборонних закупівель за особливостями № 1275. URL: <https://e-tender.ua/news/sposobi-provedennya-oboronnih-zakupivel-za-osoblivostyami-12-154> (дата звернення: 29.07.2024).
12. Про схвалення Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 р. № 442-р. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.07.2024).

13. У НАТО оцінили прогрес України в реформуванні системи оборонних закупівель. URL: <https://armyinform.com.ua/2024/04/18/u-nato-oczinyly-progres-ukrayiny-u-reformuvanni-systemy-oboronnyh-zakupivel/> (дата звернення: 23.07.2024).

References

1. Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2022 р. # 1275. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 29.06.2024).
2. Еволюція законодавства України про публічні та оборонні закупівлі від витоків до сьогодні: нарративний аналіз. Available from : <https://coordynata.com.ua/evolucia-zakonodavstva-ukraini-pro-publicni-ta-oboronni-zakupivli-vid-vitokiv-do-sogodenna-narrativnij-analiz> (дата звернення: 16.07.2024).
3. Закон для захисту: що означають нові зміни до Закону України «Про оборонні закупівлі». Available from : https://e-tender.ua/news/zakon-dlya-zahistu-shcho-oznachayut-novi-zmini-do-zakonu-ukr-1553?utm_source=telegram&utm_medium=social&utm_campaign=teleg-zakon-dlya-zahistu (дата звернення: 13.07.2024).
4. Оборонні закупівлі в Україні. Available from : <https://e-tender.ua/news/oboronni-zakupivli-v-ukrayini-1562> (дата звернення: 13.07.2024).
5. Оборонні закупівлі: погляд збоку. Available from : <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/02/12/709678/> (дата звернення: 22.07.2024).
6. Онфріичук О.А. Аналіз проблеми функціонування існуючої системи управління оборонними ресурсами України та розробка рекомендацій щодо її ефективності. Управління бізнесом в парадигмі сталого розвитку : економіко-правовий аспект : колективна монографія / За ред. д.е.н., проф. А. В. Андреїченка, д.е.н., проф. Н. В. Закхарченко. Одеса : ONEU, Ч. 2., 2024. С. 120-153.
7. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-XII : станом на 28.06.2024 р. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> (дата звернення: 02.07.2024).
8. Про внесення змін до Закону України "Про оборонні закупівлі" щодо удосконалення правового регулювання створення в оборонних закупівлях під час дії правового режиму воєнного стану # 3589-IX від 22.02.2024 р. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3589-20#Text> (дата звернення: 02.08.2024).
9. Про оборонні закупівлі: Закон України від 17.07.2020 року, # 808-IX. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-IX#Text> (дата звернення: 26.07.2024).
10. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12. 2015 року, # 922-VIII. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 26.07.2024).
11. Способи проведення оборонних закупівель за особливостями # 1275. Available from : <https://e-tender.ua/news/sposobi-provedennya-oboronnih-zakupivel-za-osoblivostyami-12-154> (дата звернення: 29.07.2024).
12. Про схвалення Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 р. # 442-р. Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 25.07.2024).
13. У НАТО отримали прогрес України в реформуванні системи оборонних закупівель. Available from : <https://armyinform.com.ua/2024/04/18/u-nato-oczinyly-progres-ukrayiny-u-reformuvanni-systemy-oboronnyh-zakupivel/> (дата звернення: 23.07.2024).